

Theo (prof.dr. T.S.M.) van der Zee is hoofdredacteur van *Handelingen* en bijzonder hoogleraar Onderwijs in ethisch en religieus perspectief aan de Radboud Universiteit, Nijmegen. | theo.vanderzee@ru.nl

Ongemak

Wie geconfronteerd wordt met situaties van armoede, uitbuiting of onderdrukking, wordt gegrepen door ongemak. Ongemak is zeker geen aangename emotie en doet ons zoeken naar een uitweg: 'Kan ik niet weg van hier?' Het verhaal dat we tot nu toe vertelden over onszelf, de ander en de wereld om ons heen, wordt tussen haakjes geplaatst. Het klopt niet meer. We zijn dikwijls geneigd om de confrontatie uit de weg te gaan om ons 'oude' verhaal overeind te houden. 'Ik had er toch niets aan kunnen doen?'

Slavernij en racisme zijn fenomenen van immense onrechtvaardigheid die een groot ongemak oproepen. Wie bereid is het ongemak uit te houden dat ze oproepen, maakt verandering mogelijk. Wie slavernij en racisme heeft ervaren als een pijn die in het eigen vlees snijdt, staat open voor een verandering van perspectief. Wie daar doorheen is gegaan, kan ruimte maken voor de werkelijkheid van de ander.

Dit jaar is het 160 jaar geleden dat er een einde kwam aan de slavernij in het Koninkrijk der Nederlanden. Het komend jaar wordt het Nederlands slavernijverleden herdacht. En hoewel de slavernij al zo lang achter ons ligt, roept het nog steeds ongemak op. Ongemak over wat ons dan nu te doen staat – excuses, herstelbetalingen, verzoening? Ongemak over het impliciet continueren van scheiding, onderdrukking en overheersing door individueel, collectief en institutioneel racisme.

De rol van religie in het slavernijverleden en racisme is op z'n minst ambivalent. Religieuze gemeenschappen hebben bijgedragen aan het continueren en legitimeren van de immense onrechtvaardigheid. Tegelijk liggen religieuze motivaties ten grondslag aan het bestrijden ervan: 'I have a dream!' Niet alleen moet de ambivalente rol van religie onderzocht worden, ook zijn religieuze gemeenschappen gebaat met praktisch-theologisch en -religiewetenschappelijk onderzoek naar hun mogelijkheden om het 'oude', ongemakkelijke verhaal open te breken en te bouwen aan een nieuw verhaal. Aan dat nieuwe verhaal kunnen mensen die de geschiedenis claimen als de hunne én de mensen aan wie de geschiedenis is ontzegd, niet anders dan samen bouwen. Het is een nieuw verhaal van rechtvaardigheid en menswaardigheid.

Dit rijke themanummer onder redactie van Erica Meijers wil een belangrijke bijdrage leveren aan het opbouwen van dat nieuwe verhaal. Het doet niet enkel omzien, maar vooral vooruitzien naar een gezamenlijke toekomst die voorligt. René Rosmolen maakte de serie beelden van het slavernijmonument in Rotterdam en voegt daarmee een eigen stem toe aan het verhaal dat in dit nummer wordt verteld. <

'LEEF' LICHAAM

DAT SLAAPT IS

WERTREKT,

DE ZIEL DIE

VRIJ IS ELIJFT